

## Γάμος, αγαμία και μοναστική ζωή

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)



Ένα από τα παράδοξα του χριστιανικού ήθους είναι ότι και ο γάμος και η αγαμία, παρ' όλο που προϋποθέτουν διαφορετική συμπεριφορά στην πράξη, εν τούτοις βασίζονται στην ίδια Θεολογία της Βασιλείας του Θεού και γι' αυτό και στην ίδια πνευματικότητα.



Η μοναδικότητα του Χριστιανικού γάμου συνίσταται στη μετουσίωση και στη μεταμόρφωση μιας φυσικής ανθρώπινης στοργής ανάμεσα σ' έναν άντρα και μια γυναίκα, σ' έναν αιώνιο δεσμό αγάπης, που δεν μπορεί να σπάσει ακόμη και με το θάνατο. Ο γάμος είναι ένα μυστήριο, γιατί σ' αυτόν η μέλλουσα Βασιλεία του Θεού -ο γάμος του Αρνίου (αποκάλυψη ιθ': 7,9), η πλήρης ένωση Χριστού και Εκκλησίας- προσλαμβάνεται και αναπαρίσταται. Ο χριστιανικός γάμος βρίσκει το τελικό του νόημα όχι στη σαρκική ικανοποίηση, ούτε στην κοινωνική σταθερότητα, ακόμη ούτε σε μια διασφαλιστική διαιώνιση αλλά στο «έσχατον», στην τελική κατάληξη, που ο Κύριος ετοίμασε για τους εκλεκτούς Του.

Τώρα η αγαμία -και ειδικά η μοναχική ζωή- δικαιώνονται στην Αγία Γραφή και την Παράδοση από την ίδια αναφορά στη Μέλλουσα Βασιλεία. Ο ίδιος ο Κύριος είπε: «Όταν γαρ εκ νεκρών αναστώσιν, ούτε γαμούσι ούτε γαμίζονται, αλλ' εισίν ως άγγελοι οι εν τοις ουρανοίς» (Μαρκ. ιβ':25). Προφανώς αυτό που θέλει είναι να δώσει έμφαση στο γεγονός, ότι οι ανθρώπινες σχέσεις δεν θα είναι πια «σαρκικές». Έτσι η Καινή Διαθήκη επανειλημμένα θεωρεί την αγαμία σαν μια

προεικόνιση της «αγγελικής ζωής».



Οι μεγάλες μορφές του Αγίου Ιωάννου του Βαπτιστού, του Αποστόλου Παύλου και οι «εκατόν τεσσαράκοντα τέσσαρες χιλιάδες» που αναφέρονται στην αποκάλυψη (ιδ':3-4), προβάλλονται σαν υποδείγματα των αναρίθμητων χριστιανών Αγίων, που έκαναν πράξη την παρθενία για τη δόξα του Θεού. Αναφορές στην άγαμη ζωή είναι πολυάριθμες στα συγγράμματα των Πατέρων της Εκκλησίας, προφανώς σαν μια αντίδραση στη σεξουαλική χαλαρότητα που επικρατούσε στον ειδωλολατρικό κόσμο και ακόμη σαν μια έκφραση της πρωτοχριστιανικής αίσθησης της πέρα απ' τα όρια του κόσμου τούτου θέσης του Χριστιανισμού. Φαίνεται επί πλέον ότι ο μοναχισμός φάνηκε σε πολλούς σαν η ασφαλής και υψηλότερη λύση των ηθικών προβλημάτων. Παρά αυτήν την υπεροχή του μοναστικού πνεύματος -έκφραση του οποίου είναι και η καθιέρωση της αγαμίας των επισκόπων- η εκκλησία ανένδοτα διατήρησε τη θετική αξία του γάμου. Αναγνωρίζεται επίσης παγκόσμια στο γάμο ο μυστηριακός του χαρακτήρας, ενώ λίγοι μόνο εκκλησιαστικοί συγγραφείς αποδίδουν έναν επίσης μυστηριακό χαρακτήρα στη τελετή της μοναχικής κουράς. Αυτή η θετική αξία του γάμου εκφράζεται θαυμάσια στα αποσπάσματα του Κλήμεντος Αλεξανδρείας, ενός από τους θεμελιωτές της χριστιανικής Θεολογίας (3ος αιώνας) και του Αγίου Ιωάννη του Χρυσοστόμου.

Έτσι και τα δύο, γάμος και αγαμία, είναι ευαγγελικοί τρόποι ζωής, προγεύσεις της Βασιλείας, που έχει ήδη αποκαλυφθεί στο πρόσωπο του Χριστού και θα εμφανισθεί δυναμικά στην έσχατη ημέρα. Είναι γι' αυτό μόνο ο «εν Χριστώ» γάμος επισφραγιζόμενος από τη Θεία Ευχαριστία, και η αγαμία, «εις το όνομα του Χριστού», που μεταφέρουν αυτό το έσχατο λογικό χριστιανικό μήνυμα -όχι ο

γάμος, που έγινε με μορφή συμβολαίου ή για μια ικανοποίηση της σάρκας και όχι η αγαμία, που έγινε αποδεκτή σαν αδράνεια ή, στη χειρότερη περίπτωση από εγωισμό και αυτοπροστατευτική απέκδυση ευθυνών. Η εκκλησία ευλογεί τους μοναχούς, τους ασκητές, τους πνευματικούς ανθρώπους, εξίσου με τα χριστιανικά ζευγάρια, αλλά όχι κατ' ανάγκη τους άγαμους γέρους ή τις γεροντοκόρες.



Όπως ο χριστιανικός γάμος απαιτεί θυσία, υπευθυνότητα στην οικογενειακή δόμηση, αφιέρωση και ωριμότητα, έτσι και η χριστιανική αγαμία είναι αδιανόητη χωρίς προσευχή, νηστεία, υπακοή, ταπείνωση, φιλανθρωπία και σταθερό ασκητικό αγώνα. Δεν είναι ανακάλυψη της σύγχρονης ψυχολογίας το γεγονός ότι η απουσία της σεξουαλικής δραστηριότητας δημιουργεί προβλήματα: Οι Πατέρες της εκκλησίας το ήξεραν πολύ καλά και επεξεργάστηκαν ένα αξιοσημείωτο σύστημα ασκητικών προδιαγραφών -τη βάση όλων των μοναστικών κανόνων- που κάνει την παρθενία πιθανή και απολαυστική. Γνωρίζουν, πολλές φορές καλύτερα από τους σύγχρονους ψυχολόγους, ότι το ανθρώπινο ένστικτο του έρωτα και της αναπαραγωγής δεν είναι απομονωμένο από τα υπόλοιπα της ανθρώπινης ύπαρξης, αλλά είναι το κεντρικότερο. Δεν μπορεί να καταπιεστεί παρά μόνο να μεταμορφωθεί, να μετουσιωθεί και να διοχετευτεί σαν αγάπη για το Θεό και τον πλησίον, με την προσευχή, τη νηστεία και την υπακοή στο όνομα του Χριστού.

Μια από τις μεγαλύτερες πηγές των πρόσφατων συγκρούσεων που αφορούν την

αγαμία του κλήρου στη Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία, βρίσκεται στο ότι η απαίτηση για αγαμία επιβάλλεται ακόμη, χωρίς όμως πια την πνευματικότητα, που συνήθως υπηρετούσε αυτή στη φυσική της τοποθέτηση, και χωρίς την οποία παρουσιάζεται ανυπόφορη και άχρηστη. Η περισυλλογή, η καθημερινή λειτουργία, ο ειδικός «ιερατικός» τρόπος ζωής σε απομόνωση από τον κόσμο, η ακτημοσύνη, η νηστεία έχουν όλα εγκαταλειφθεί. Ο ιερέας δεν υποβάλλεται σε κανένα ιδιαίτερο περιορισμό στη φυσική ικανοποίηση των επιθυμιών του για φαγητό, ποτό, άνεση και χρήματα και δεν ακολουθεί τώρα πια καμιά πραγματική πειθαρχία σε κάποιο τυπικό προσευχής. Η αγαμία του είναι ακόμη αποστερημένη από την πνευματική της σημασία, η οποία μόνο μπορεί να είναι εσχατολογική -αποσκοπούσα στην «Βασιλεία». Πόσο διαφορετικά από την «Βασιλεία» είναι το συνήθως άνετο πρεσβυτέριο και πόσο αντιδραστική η έκκληση της μοντέρνας θεολογίας για «ανάμειξη στον κόσμο» και «κοινωνική πρόνοια» σαν τις μόνες μορφές με τις οποίες η Βασιλεία του Θεού πρόκειται να αποκαλυφθεί. Μα τότε, γιατί στο καλό, αγαμία;



Αλλά και στην Ορθοδοξία, η αγαμία, που εφαρμόζεται από κάποιον σαν σκαλί για την Αρχιεροσύνη, είναι ασφαλώς, ένας ακόμη χειρότερος πνευματικός κίνδυνος. Ολόκληρη η Παράδοση της εκκλησίας είναι απόλυτα σύμφωνη στη διακήρυξη ότι η αυθεντική παρθενία και μοναχική ζωή, μόνο σε μοναστικά κοινόβια μπορεί να πραγματοποιηθεί. Μόνο ξεχωριστές και ασυνήθιστα ισχυρές προσωπικότητες μπορούν να ασκήσουν μια γεμάτη νόημα αγαμία, αν και ζουν στον κόσμο. Η ταπείνωση είναι προφανώς η μοναδική αρετή, χάρι στην οποία κατορθώνουν και τα βγάζουν πέρα, αλλά, όπως όλοι ξέρουμε κι όπως φαίνεται από μακριά, είναι η δυσκολότερη, και γι' αυτό η σπανιότερη, των αρετών.

Η μοναστική παράδοση ανέκαθεν αναγνωριζόταν απ' την Ορθοδοξία, σαν η πιο

αυθεντική μαρτυρία του Ευαγγελίου του Χριστού. Όπως οι προφήτες της Παλαιάς Διαθήκης, όπως οι Μάρτυρες των πρώτων χριστιανικών χρόνων, οι μοναχοί κάνουν το Χριστιανισμό αξιόπιστο. Δείχνοντας ότι κάποιος μπορεί να πορευτεί μια αστραφτερή, ολόχαρη, γεμάτη νόημα ζωή προσευχής και διακονίας, χωρίς να είναι εξαρτημένος από τις «φυσιολογικές συνθήκες» αυτού του κόσμου, έδιναν μια ζωντανή απόδειξη ότι η Βασιλεία του Θεού είναι πράγματι «εν τω μέσω ημών». Η παλινόρθωση μιας τέτοιας παράδοσης μπορεί να αποτελέσει μια εξαιρετικά σημαντική μαρτυρία μέσα στο μαχητικά εκκοσμικευμένο πλήθος. Ο «ανθρωπισμός», που προφασίζεται σήμερα ότι «ήρθε με τον καιρό», δεν ζητά τη βοήθεια του Χριστιανισμού στις αναζητήσεις του για «ένα καλύτερο κόσμο». Μπορεί πάντως να ξαναστραφεί το ενδιαφέρον προς την Εκκλησία, εάν αυτή είναι σε θέση να διακηρύττει ένα κόσμο όχι μοναχά «καλύτερο» αλλά πραγματικά καινούργιο και διαφορετικό. Αυτό είναι που αναζητούν τόσοι πολλοί νέοι και δυστυχώς ανακαλύπτουν μόνο τους Βουδιστές στην καλύτερη περίπτωση, αλλά ακόμη συνηθέστερα τον ψυχεδελισμό και τόσες άλλες μορφές φυγής προς το... θάνατο.

Οι μοναχοί είναι οι μάρτυρες αυτού του νέου κόσμου. Εάν υπήρχαν περισσότερες αυθεντικές μοναστικές κοινότητες ανάμεσα μας, η μαρτυρία μας θα ήταν πολύ δυνατότερη. Πάντως, η «Καινή εν Χριστώ κτίσις» είναι προσιτή σε όλους μας, σε όλη της την ομορφιά, από τον έρωτα στο γάμο, εφ' όσον μόνον μαζί με τον Απόστολο Παύλο, το δεχτούμε και το νοιώσουμε «εις Χριστόν και εις την Έκκλησίαν».

**(«Γάμος-Μια Ορθόδοξη προοπτική» σ. 63-66, εκδ. Ι. Μητροπόλεως Θηβών και Λεβαδείας)**